

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Яніцька Інна Анатоліївна МЕДІАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО АДВОКАТА	171
Бітов Іван Андрійович ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРИ ВІДКРИТТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	173
Кисельов Вадим Костянтинович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	176
Колечко Дмитро Миколайович ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ.	179
Лукасевич Геннадій Олегович ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
Мельниченко Анна Володимирівна ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛADOVA РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	184
Парфьонов Георгій Володимирович ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА	187
Поліщук Павло Анатолійович ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ	190
Русецька Оксана Олександрівна ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ	193
Сатановська Олена Валентинівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ. ...	195
Снітко Андрій Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЕСТОПЕЛЮ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.	198
Федорчук Юлія Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ	201

СЕКЦІЯ 14. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонова Олена Іванівна ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ	203
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	207
Бааджы Наталія Пилитівна ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	210
Галупова Лариса Ігорівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	213
Ennan Ruslan ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION	216

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 01.02.2025 № 4200-ІХ. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Кримінальний кодекс України від 01.02.2025 № 2341-ІІІ. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Про державну службу : Закон України від 01.01.2025 № 4059-ІХ. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
5. Цивільний кодекс України від 10.01.2025 № 4174-ІХ. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Ключові слова: судові рішення, виконання, воєнний стан, відповідальність, невиконання, державні органи, законодавство

Keywords: judicial decisions, execution, martial law, responsibility, non-execution, state authorities, legislation

Мельниченко Анна Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу*

ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Впровадження інституту приватних виконавців в Україні було зумовлене низкою важливих передумов. Насамперед, низька ефективність державної виконавчої служби, що призводила до системних проблем із виконанням судових рішень, створила нагальну потребу в реформуванні цієї сфери [1]. Європейський досвід, особливо практика таких країн як Франція, Нідерланди та країни Балтії, демонстрував ефективність змішаної системи виконання судових рішень, що поєднує державних та приватних виконавців [2]. Окрім того, міжнародні зобов'язання України в рамках європейської інтеграції та рекомендації Ради Європи, ЄСПЛ і Венеціанської комісії також спонукали до запровадження цього інституту. Критичний стан виконання судових рішень в Україні, коли виконувалось менше 20% рішень, суттєве навантаження на державних виконавців та обмежені можливості бюджетного фінансування державної виконавчої служби стали вирішальними аргументами на користь запровадження інституту приватних виконавців як невід'ємної складової судової реформи.

Правовий статус приватних виконавців в Україні регламентується насамперед Законом України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” та Законом України “Про виконавче провадження” [3]. Згідно з цими нормативно-правовими актами, приватний виконавець є суб’єктом незалежної професійної діяльності, уповноваженим державою здійснювати діяльність із примусового виконання рішень. Для набуття статусу приватного виконавця особа повинна відповідати ряду критеріїв: мати вищу юридичну освіту не нижче магістра, володіти державною мовою, мати стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років, скласти кваліфікаційний іспит та пройти стажування. Важливою особливістю є наявність обмежень щодо категорій справ, які не можуть виконуватися приватними виконавцями, зокрема, рішення проти держави, державних органів, рішення про виселення та вселення фізичних осіб, рішення про відібрання дитини та інші.

Приватні виконавці здійснюють свою діяльність на принципах верховенства права, законності, незалежності, справедливості, неупередженості та об’єктивності. Вони несуть цивільно-правову відповідальність за завдану шкоду, мають обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності та діють на засадах самофінансування, отримуючи винагороду у відсотках від стягнутої суми. Важливим елементом професійного статусу є самоврядування через Асоціацію приватних виконавців України та контроль з боку Міністерства юстиції. Запровадження такого правового статусу має на меті забезпечити належний баланс між ефективністю виконання рішень та захистом прав усіх учасників виконавчого провадження, що є ключовим для реформування системи цивільного судочинства.

Порівняльний аналіз діяльності державних та приватних виконавців свідчить про наявність суттєвих відмінностей у результативності їхньої роботи. Приватні виконавці демонструють вищу ефективність у виконанні судових рішень, що підтверджується статистичними даними – рівень фактичного виконання рішень приватними виконавцями становить близько 40-45%, тоді як у державних виконавців цей показник зазвичай не перевищує 20-25% [4]. Така різниця пояснюється насамперед особливостями мотиваційних механізмів: приватні виконавці отримують винагороду у відсотках від стягнутої суми, що стимулює їх до більш активних та результативних дій. Також важливими факторами є менше навантаження на приватних виконавців порівняно з державними, більша гнучкість у організації робочого процесу та можливість індивідуального підходу до кожної справи.

Важливою відмінністю є також швидкість виконання рішень. Приватні виконавці зазвичай більш оперативно реагують на звернення стягувачів, швидше вживають заходів щодо розшуку та арешту майна боржників, ефективніше працюють з електронними реєстрами. Водночас, питання відповідальності за неправомірні дії також має свої особливості: приватні виконавці несуть повну

майнову відповідальність за свої дії та зобов'язані мати договір страхування цивільно-правової відповідальності, тоді як відповідальність державних виконавців покладається на державу. Це створює додаткові гарантії для учасників виконавчого провадження у випадку порушення їхніх прав. Разом з тим, доступність послуг державних виконавців залишається вищою через відсутність необхідності сплати авансового внеску за вчинення виконавчих дій у певних категоріях справ, що є важливим для соціально вразливих категорій стягувачів.

Функціонування інституту приватних виконавців в Україні супроводжується низкою проблем, які потребують вирішення. Серед ключових правових колізій слід відзначити неузгодженість окремих положень законодавства, зокрема, щодо повноважень приватних виконавців, що створює перешкоди в їхній діяльності. Також існують прогалини у правовому регулюванні процедур контролю за діяльністю приватних виконавців, що може призводити до зловживань і порушень прав сторін виконавчого провадження. Суттєвою проблемою є недосконалість механізму доступу приватних виконавців до інформаційних баз даних та реєстрів, що негативно впливає на оперативність та ефективність їхньої роботи. Крім того, перелік обмежень щодо категорій справ, які не можуть виконуватися приватними виконавцями, потребує перегляду та оптимізації відповідно до практичних потреб та міжнародного досвіду.

Шляхи вирішення зазначених проблем полягають насамперед у вдосконаленні нормативно-правової бази, зокрема, внесенні змін до законів “Про виконавче провадження” та “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” з метою усунення правових колізій та заповнення прогалин у регулюванні. Важливим напрямком є також розширення доступу приватних виконавців до державних реєстрів та баз даних, спрощення процедур отримання ними інформації про боржників та їхнє майно. Підвищення ефективності контролю за діяльністю приватних виконавців має відбуватися не лише з боку держави, але й через механізми професійного самоврядування. Необхідним є також посилення відповідальності приватних виконавців за порушення прав сторін виконавчого провадження при одночасному забезпеченні їх належного правового захисту. Поступове розширення повноважень приватних виконавців та зменшення кількості обмежень щодо категорій справ могло б сприяти збільшенню конкуренції на ринку виконавчих послуг та підвищенню їх якості.

Перспективи розвитку системи приватного виконання судових рішень у контексті реформування цивільного судочинства України є багатообіцяючими та орієнтованими на подальше вдосконалення цього інституту. Основними напрямками розвитку мають стати: поступова лібералізація сфери примусового виконання з розширенням категорій справ, доступних для приватних виконавців; запровадження єдиної електронної системи виконавчого провадження з повним доступом до неї приватних виконавців; вдосконалення механізмів моніторингу та оцінки ефективності діяльності виконавців обох категорій; по-

дальший розвиток системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації приватних виконавців; імплементація кращих міжнародних практик у сфері примусового виконання рішень. Такий комплексний підхід дозволить підвищити ефективність системи виконання судових рішень загалом, що є невід'ємною складовою забезпечення принципу верховенства права та підвищення довіри суспільства до судової системи України.

Список використаних джерел:

1. Проект ЄС “Право-Justice”. Аналітичний звіт щодо ефективності виконання судових рішень в Україні. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/649/411/698/6494116987067711322061.pdf> (дата звернення 10.04.2025).
2. CEPEJ. Compendium of best practices on time management of judicial proceedings. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/16807473ab> (дата звернення 10.04.2025).
3. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення 10.04.2025).
4. Про затвердження форми звітності № 1 Звіт про роботу органів державної виконавчої служби: Міністерство юстиції України. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2082323-08#Text> (дата звернення 10.04.2025).

Ключові слова: інститут приватного виконання, реформа цивільного судочинства, правовий статус, виконавче провадження, ефективність, державна виконавча служба, судові рішення, відповідальність виконавців, професійне самоврядування, правове регулювання.

Keywords: institute of private enforcement, civil justice reform, legal status, enforcement proceedings, efficiency, state enforcement service, court decisions, enforcers' liability, professional self-government, legal regulation.

Парфьонов Георгій Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу*

ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА

В процесі примусового виконання рішення на боржника, який порушує свої обов'язки щодо виконання рішення, виконавцем або судом може бути накладено певні передбачені законом тимчасові обмеження його прав, покликані стимулювати боржника до своєчасного та повного виконання приписів рішення.

До них належать такі тимчасові обмеження: